

Sprawa C-371/07

Danfoss A/S i AstraZeneca A/S

przeciwko

Skatteministeriet

(wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożony przez Vestre Landsret)

Szósta dyrektywa VAT – Artykuł 6 ust. 2 – świadczenie nieodpłatnych usług przez podatnika do celów innych niż związane z jego działalnością – Prawo do odliczenia podatku VAT – Artykuł 17 ust. 6 akapit drugi – Uprawnienie państw członkowskich do utrzymania w mocy przepisów dotyczących wyłączenia prawa do odliczenia, obowiązujących w prawie krajowym w chwili wejścia w życie szóstej dyrektywy

Streszczenie wyroku

1. *Postanowienia podatkowe – Harmonizacja ustawodawstw – Podatki obrotowe – Wspólny system podatku od wartości dodanej – Odliczenie podatku naliczonego*

(dyrektywa Rady 77/388, art. 17 ust. 6 akapit drugi)

2. *Postanowienia podatkowe – Harmonizacja ustawodawstw – Podatki obrotowe – Wspólny system podatku od wartości dodanej – Czynności podlegające opodatkowaniu*

(dyrektywa Rady 77/388, art. 6 ust. 2)

1. Artykuł 17 ust. 6 akapit drugi szóstej dyrektywy 77/388 w sprawie harmonizacji ustawodawstw państw członkowskich w odniesieniu do podatków obrotowych należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie stosowaniu przez państwo członkowskie, po wejściu w życie szóstej dyrektywy, wyłączenia prawa do odliczenia naliczonego podatku od wartości dodanej obciążonego wydatki związane z posiłkami wydawanymi nieodpłatnie przez stołówki należące do przedsiębiorstw partnerom handlowym oraz pracownikom w czasie spotkań służbowych, jeżeli w chwili wejścia w życie szóstej dyrektywy wyłączenie to nie było rzeczywiście stosowane w odniesieniu do wskazanych wydatków ze względu na praktykę administracyjną polegającą na opodatkowaniu świadczeń dokonywanych przez stołówki w oparciu o wysokość ceny wytworzenia obliczonej na podstawie kosztów produkcji, to znaczy ceny składników i kosztów wynagrodzenia związanych z przygotowaniem i sprzedażą żywności i napojów oraz kosztów zarządzania stołówką, przy jednoczesnym przyznaniu prawa do pełnego odliczenia naliczonego podatku od wartości dodanej.

(por. pkt 44; pkt 1 sentencji)

2. Artykuł 6 ust. 2 szóstej dyrektywy 77/388 w sprawie harmonizacji ustawodawstw państw członkowskich w odniesieniu do podatków obrotowych, który zrównuje, w celu opodatkowania podatkiem od wartości dodanej określone transakcje, z tytułu których podatnik nie otrzymuje żadnego rzeczywistego świadczenia wzajemnego, ze świadczeniem usług dokonywanym odpłatnie, należy interpretować w ten sposób, że przepis ten, po pierwsze, nie dotyczy nieodpłatnego wydawania posiłków w stołówkach należących do przedsiębiorstw partnerom handlowym w związku ze spotkaniami odbywającymi się w lokalach owych przedsiębiorstw, jeżeli

z obiektywnych okoliczności wynika – co winien zbadać sąd krajowy – że posiłki te wydawane są w celach ściśle związanych z działalnością gospodarczą. Po drugie, przepis ten co do zasady dotyczy nieodpłatnego wydawania posiłków przez przedsiębiorstwo swym pracownikom w lokalach tego przedsiębiorstwa, chyba że – co również winien zbadać sąd krajowy – potrzeby przedsiębiorstwa, jak na przykład potrzeba zapewnienia sprawnego i nieprzerwanego przebiegu spotkań słuźbowych, wymagają od pracodawcy zapewnienia takich posiłków. W tym względzie o ile wydawanie posiłków pracownikom ma co do zasady na celu zaspokojenie potrzeb prywatnych i należy do sfery wyboru pracownika, w której pracodawca nie interweniuje, to w niektórych szczególnych okolicznościach zapewnianie posiłków swym pracownikom nie słuźy zaspokajaniu prywatnych potrzeb tych ostatnich i nie jest dokonywane w celach innych niż związane z działalnością przedsiębiorstwa. Osobista korzyść, jaka wynika z tego dla pracowników, wydaje się mieć w tym przypadku jedynie charakter uboczny względem potrzeb przedsiębiorstwa.

(por. pkt 57, 62, 65; pkt 2 sentencji)

WYROK TRYBUNAŁU (czwarta izba)

z dnia 11 grudnia 2008 r. (*)

Szósta dyrektywa VAT – Artykuł 6 ust. 2 – świadczenie nieodpłatnych usług przez podatnika do celów innych niż związane z jego działalnością – Prawo do odliczenia podatku VAT – Artykuł 17 ust. 6 akapit drugi – Uprawnienie państw członkowskich do utrzymania w mocy przepisów dotyczących wyłączenia prawa do odliczenia obowiązujących w prawie krajowym w chwili wejścia w życie szóstej dyrektywy

W sprawie C-371/07

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 234 WE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Vestre Landsret (Dania) postanowieniem z dnia 1 sierpnia 2007 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 3 sierpnia 2007 r., w postępowaniu:

Danfoss A/S,

AstraZeneca A/S

przeciwko

Skatteministeriet,

TRYBUNAŁ (czwarta izba),

w składzie: K. Lenaerts (sprawozdawca), prezes izby, T. von Danwitz, R. Silva de Lapuerta, G. Arestis i J. Malenovský, sędziowie,

rzecznik generalny: E. Sharpston,

sekretarz: C. Strömholm, administrator,

uwzględniając procedurę pisemną i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 25 czerwca 2008 r.,
rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu Danfoss A/S przez H. Hansena oraz T. Kristjánssona, adwokat,
- w imieniu AstraZeneca A/S przez M. Vesthardta oraz M. Bruusa, adwokat,
- w imieniu rządu duńskiego przez B. Weis Fogh, działając w charakterze pełnomocnika,
wspieraną przez K. Lundgaard Hansena, adwokat,
- w imieniu Komisji Wspólnot Europejskich przez D. Triantafyllou oraz S. Schønberga oraz
przez S. Maaløe, działających w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 23 października 2008 r.,

wydaje następujący

Wyrok

1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 6 ust. 2 i art. 17 ust. 6 akapit drugi szóstej dyrektywy Rady 77/388/EWG z dnia 17 maja 1977 r. w sprawie harmonizacji ustawodawstw państw członkowskich w odniesieniu do podatków obrotowych – wspólny system podatku od wartości dodanej: ujednoliconą podstawą wymiaru podatku (Dz.U. L 145, s. 1, zwanej dalej „szóstą dyrektywą”).

2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu pomiędzy spółkami Danfoss A/S (zwaną dalej „Danfoss”) i AstraZeneca A/S (zwaną dalej „AstraZeneca”), z jednej strony, a Skatteministeriet (duńskim ministerstwem finansów), z drugiej, dotyczącego opodatkowania podatkiem od wartości dodanej (zwanym dalej „podatkiem VAT”) nieodpłatnego wydawania posiłków przez stołówki należące do przedsiębiorstw partnerom handlowym oraz pracownikom podczas spotkań służbowych.

Ramy prawne

Uregulowania wspólnotowe

3 Artykuł 6 ust. 2 akapit pierwszy szóstej dyrektywy stanowi:

„Za świadczenie usług za wynagrodzeniem uznaje się:

a) korzystanie z towarów stanowiących częściowo aktywów przedsiębiorstwa dla prywatnych potrzeb podatnika lub jego pracowników, lub, bardziej ogólnie, do celów innych niż związane z jego działalnością, w przypadku kiedy podatek od wartości dodanej od takich towarów podlega w całości lub w części odliczeniu;

b) nieodpłatne świadczenie usług przez podatnika na jego własny użytek lub użytek jego pracowników, lub, bardziej ogólnie, do celów innych niż związane z jego działalnością”.

4 Artykuł 17 ust. 6 szóstej dyrektywy przewiduje:

„Przed upływem najwyżej czterech lat od daty wejścia w życie niniejszej dyrektywy Rada,

stanowi?c jednog?o?nie na wniosek Komisji, podejmie decyzj?, które wydatki nie b?d? si? kwalifikowa?y do odliczenia podatku od warto?ci dodanej. Odliczenie podatku od warto?ci dodanej nie b?dzie w ?adnym przypadku obejmowa?o wydatków nieb?d?cych wydatkami ?ci?le zwi?zanymi z dzia?alno?ci? gospodarcz?, takich jak wydatki na artyku?y luksusowe, rozrywkowe lub wydatki reprezentacyjne.

Do czasu wej?cia w ?ycie powy?szych przepisów pa?stwa cz?onkowskie mog? zachowa? wy??czenia przewidziane w ich prawie krajowym w momencie wej?cia w ?ycie niniejszej dyrektywy”.

5 Do chwili obecnej przepisy wspólnotowe przewidziane w art. 17 ust. 6 akapit pierwszy szóstej dyrektywy nie zosta?y jeszcze wydane z powodu niepodj?cia przez Rad? decyzji co do tego, które wydatki mo?na wy??czy? z zakresu prawa do odliczenia podatku VAT.

6 Na mocy art. 1 dziewi?tej dyrektywy Rady 78/583/EWG z dnia 26 czerwca 1978 r. w sprawie harmonizacji ustawodawstw pa?stw cz?onkowskich odnosz?cych si? do podatków obrotowych (Dz.U. L 194, s. 16) niektóre pa?stwa cz?onkowskie, w tym Królestwo Danii, zosta?y upowa?nione do transponowania szóstej dyrektywy najpó?niej do dnia 1 stycznia 1979 r.

Uregulowanie krajowe

7 Na mocy du?skiej pierwszej ustawy nr 102 z dnia 31 marca 1967 r. o podatku VAT (zwanej dalej „ustaw? o podatku VAT”) ?wiadczenie us?ug nie by?o co do zasady obj?te podatkiem VAT, chyba ?e wyra?nie wynika?o to z przepisów tej ustawy. Na podstawie tej?e ustawy ?wiadczenie us?ug w ramach prowadzenia sto?ówek przez przedsi?biorstwa nie podlega?o takiemu opodatkowaniu, a w konsekwencji przedsi?biorstwom tym nie przys?ugiwa?o prawo do odliczenia podatku VAT zwi?zanego z zakupami dokonywanymi do tego celu.

8 Artyku? 16 ust. 3 ustawy o podatku VAT przewidywa?:

„W podatku naliczonym nie uwzgl?dnia si? podatku od zakupów i podobnych czynno?ci zwi?zanych z:

a) wy?ywieniem w?a?ciciela przedsi?biorstwa oraz pracowników

[...]

e) wydatków reprezentacyjnych i prezentów”.

9 Ustawa nr 204 z dnia 10 maja 1978 r., która wesz?a w ?ycie w dniu 1 pa?dziernika 1978 r., zmieni?a ustaw? o podatku VAT w celu dokonania transpozycji szóstej dyrektywy. Zgodnie z przepisami tej ostatniej ?wiadczenie us?ug jest co do zasady obj?te podatkiem VAT. Z tego wzgl?du sprzeda? ?ywno?ci i napojów przez sto?ówki nale??ce do przedsi?biorstw zosta?a opodatkowana. Jednak?e dotychczasowe przepisy dotycz?ce wy??czenia prawa do odliczenia w odniesieniu do kosztów wy?ywienia i reprezentacji, znajduj?ce si? w art. 16 ust. 3 ustawy o podatku VAT, nie zosta?y zmienione.

10 W listopadzie 1978 r. Momsnævnen (komisja administracyjna drugiej instancji – organ w?a?ciwy w sprawach podatku VAT) wyda?a decyzj?, zgodnie z któr? podstawa opodatkowania podatkiem VAT obci??aj?cym dostaw? ?ywno?ci i napojów w sto?ówkach nale??cych do przedsi?biorstw powinna by? w ka?dym przypadku co najmniej równa cenie wytworzenia obliczonej na podstawie kosztów produkcji, to znaczy ceny sk?adników oraz kosztów wynagrodzenia zwi?zanych z przygotowaniem i sprzeda?? ?ywno?ci i napojów, a tak?e kosztów zarz?dzania sto?ówk? (zwanej dalej „cen? wytworzenia”). Powy?sza praktyka administracyjna

pozwala na całkowite odliczenie podatku VAT naliczonego przy dostawie posiłku. Decyzja Momsnævnet została powołana w okólniku administracyjnym z dnia 31 października 1983 r., dotyczącym stoówek (okólnik zwany „VAT-stoówki”).

11 Ustawa nr 375 z dnia 18 maja 1994 r. dokonała reformy ustawy o podatku VAT. Wyłączenie prawa do odliczenia przewidzianego w art. 16 ust. 3 tej ostatniej zostało utrzymane w mocy bez zasadniczych zmian w art. 42 ust. 1 pkt 1, 5.

12 Ustawa nr 375 wprowadziła również do ustawy o podatku VAT przepisy mające na celu zrównanie przekazania towarów lub usług na cele niezwiązane z działalnością gospodarczą z czynnościami dokonywanymi za wynagrodzeniem. Przepisy te, znajdujące się w art. 5 ust. 2 i 3 ustawy o podatku VAT, mają następujące brzmienie:

„2. Przekazanie towarów i usług, jeżeli są one wykorzystane na cele wskazane w art. 42 ust. 1 i 2, należy traktować jako dostawę lub świadczenie usług za wynagrodzeniem, pod warunkiem że przysuguje w całości lub w pełni prawo do odliczenia w przypadku nabycia, wytworzenia itp. przedmiotowych towarów i usług.

3. Przekazanie usług na cele prywatne właściciela przedsiębiorstwa lub jego pracowników bądź na cele inne niż związane z działalnością, należy traktować jako dostawę lub usługi za wynagrodzeniem”.

13 Ze względu na praktykę administracyjną przywołaną w pkt 10 niniejszego wyroku nie chodzi o jednak o stosowanie zasad opodatkowania przekazania towarów i usług na cele prywatne do nieodpłatnej dostawy posiłków w stoówkach należących do przedsiębiorstw na rzecz partnerów handlowych i pracowników podczas spotkań służbowych. Skoro bowiem taka dostawa była uznawana za dokonywaną w zamian za (fikcyjne) świadczenie wzajemne odpowiadające cenie wytworzenia, towary lub usługi nie mogły być uznawane za „przekazane”, gdyż przekazanie na cele prywatne może mieć miejsce tylko w braku świadczenia wzajemnego za towary lub usługi.

14 Na mocy trzech postanowień wydanych w 1999 r. Landsskatteret (sąd podatkowy) stwierdził nieważność powyższej praktyki administracyjnej. Orzekł on, że ogólne zasady ustawy o podatku VAT dotyczące obliczania podatku od sprzedaży muszą być stosowane – pod rygorem stwierdzenia naruszenia szóstej dyrektywy – również w stosunku do stoówek należących do przedsiębiorstw, w ten sposób, że podatek VAT od sprzedaży musi być ustalany na podstawie rzeczywiście otrzymanego świadczenia wzajemnego, a nie ceny wytworzenia.

Postępowania przed sądem krajowymi i pytania prejudycjalne

15 Danfoss jest spółką akcyjną prawa duńskiego, której siedziba znajduje się w Danii, a która posiada zakłady w wielu krajach. Produkuje ona i sprzedaje sprzęt z zakresu automatyki przemysłowej przeznaczony do celów kontroli systemów chłodniczych i grzewczych. Spółka posiada stoówki, w których jej pracownikom sprzedawane są żywność i napoje i które wykorzystywane są także do nieodpłatnego wydawania posiłków, po pierwsze, partnerom handlowym podczas spotkań odbywających się w lokalach spółki, a po drugie, pracownikom podczas spotkań służbowych organizowanych przez spółkę.

16 AstraZeneca jest przedsiębiorstwem farmaceutycznym, które w ramach swej działalności w zakresie sprzedaży i marketingu zaprasza lekarzy i innych specjalistów w dziedzinie ochrony zdrowia na spotkania informacyjne dotyczące chorób oraz przeznaczenia i stosowania oferowanych przez nie leków. W zależności od pory rozpoczęcia oraz długości spotkania, które mogą trwać od kilku godzin do całego dnia, ich uczestnikom wydawane są nieodpłatne posiłki w

sto?ówce spółki. W sto?ówce tej ponadto jedzenie i napoje sprzedawane s? pracownikom spółki.

17 ?ród?em spraw przed s?dem krajowym s? skargi wniesione przez obie te spółki do Vestre Landsret przeciwko Skatteministeriet w przedmiocie opodatkowania podatkiem VAT nieodp?atnego wydawania posi?ków w ich sto?ówkach partnerom handlowym i pracownikom podczas spotka? s?u?bowych. W przypadku AstraZeneca skarga dotyczy okresu od dnia 1 pa?dziernika 1994 r. do dnia 31 grudnia 1999 r., natomiast skarga Danfoss odnosi si? do okresu od dnia 1 pa?dziernika 1996 r. do dnia 30 wrze?nia 2001 r.

18 W przypadku obu tych spółek praktyka administracyjna stosowana od 1978 r. skutkowa?a okre?laniem wysoko?ci podatku VAT na podstawie ceny wytworzenia powy?szych posi?ków. Wszystkie towary i us?ugi nabywane z przeznaczeniem do sto?ówek by?y uznawane za wykorzystywane dla celów czynno?ci podlegaj?cej opodatkowaniu, w wyniku czego podatek VAT obci??aj?cy owe towary i us?ugi podlega? w ca?o?ci odliczeniu od podatku VAT, który zobowi?zane by?y zap?aci? sto?ówki.

19 Poniewa? w 1999 r. Landsskatteret stwierdzi? niewa?no?? tej praktyki i uzna?, jak to zosta?o przedstawione w pkt 14 niniejszego wyroku, ?e podatek VAT powinien by? obliczany na podstawie rzeczywicie otrzymanego ?wiadczenia wzajemnego, a nie na podstawie ceny wytworzenia, obie spółki z?o?y?y wnioski o zwrot podatku VAT okre?lonego w oparciu o cen? wytworzenia posi?ków wydawanych nieodp?atnie partnerom handlowym i pracownikom podczas spotka? s?u?bowych, w wysoko?ci 5 920 848,19 DKK w przypadku Danfoss oraz w wysoko?ci 825 275 DKK w przypadku AstraZeneca.

20 Skatteministeriet oddali? powy?sze wnioski, uznaj?c wydawanie posi?ków partnerom handlowym za „wydatki reprezentacyjne” obj?te wy??czeniem z zakresu prawa do odliczenia, o którym mowa w art. 42 ust. 1 pkt 5 ustawy o podatku VAT, a wydawanie posi?ków pracownikom podczas spotka? s?u?bowych –za „wy?ywienie” obj?te zakresem wy??czenia z art. 42 ust. 1 pkt 1 tej ustawy.

21 Jednak?e, bior?c pod uwag?, ?e Danfoss i AstraZeneca, dzia?aj?c zgodnie z opisan? praktyk? administracyjn?, odliczy?y w ca?o?ci podatek VAT obci??aj?cy zakupy zwi?zane z prowadzeniem sto?ówki, Skatteministeriet stwierdzi?, i? posi?ki te powinny by? opodatkowane podatkiem VAT jako czynno?ci przekazania na cele prywatne zgodnie z art. 5 ust. 2 ustawy o podatku VAT. Poniewa? zdaniem ministerstwa podatek w przypadku przekazania na cele prywatne nale?y ustala? na podstawie ceny wytworzenia, tak samo jak to by?o w przypadku podatku VAT w ramach uchylonej praktyki administracyjnej, to uzna?o ono, ?e nie mo?na dokona? zwrotu ??danego podatku VAT.

22 Obie spółki zakwestionowa?y istnienie podstawy prawnej do zastosowania podatku VAT od rzekomego przekazania na cele prywatne, jak równie? dopuszczalno?? ograniczenia prawa do odliczenia przewidzianego w ustawie o podatku VAT.

23 W tych okoliczno?ciach Vestre Landsret postanowi? zawiesi? post?powanie i zwróci? si? do Trybuna?u z nast?puj?cymi pytaniami prejudycjalnymi:

„1) Czy art. 17 ust. 6 akapit drugi szóstej dyrektywy VAT należy interpretować w ten sposób, że przesłanką odmowy przez państwo członkowskie prawa do odliczenia podatku od wartości dodanej od dostaw i usług s?u?cych wydawaniu posi?ków partnerom handlowym i pracownikom w sto?ówce spółki w zwi?zku ze spotkaniami jest istnienie przed wej?ciem w ?ycie tej dyrektywy na gruncie ustawodawstwa krajowego uprawnienia do takiej odmowy oraz stosowanie tego uprawnienia w praktyce przez organy podatkowe w taki sposób, że odmawia?y one prawa do odliczenia podatku od wartości dodanej od powy?szych dostaw i us?ug?

2) Czy dla udzielenia odpowiedzi na pierwsze pytanie ma znaczenie, że sto?ówki prowadzone przez spółki nie podlega?y opodatkowaniu podatkiem VAT na gruncie krajowych przepisów o podatku VAT obowi?zuj?cych w pa?stwie członkowskim przed transponowaniem szóstej dyrektywy VAT w 1978 r., że krajowe przepisy dotycz?ce wy??czenia odlicze? nie zosta?y zmienione przez transponowanie szóstej dyrektywy VAT oraz że przepisy o wy??czeniu odliczenia zacz??y dotyczy? tego rodzaju dzia?alno?ci wy??cznie ze wzgl?du na fakt, i? sto?ówki prowadzone przez spółki zosta?y opodatkowane podatkiem VAT wraz z transponowaniem szóstej dyrektywy VAT?

3) Czy wy??czenie z zakresu prawa do odliczenia mo?na uzna? za »zachowane« w rozumieniu art. 17 ust. 6 akapit drugi szóstej dyrektywy VAT, je?eli na podstawie praktyki administracyjnej, takiej jak opisana w post?powaniu przed s?dem krajowym, od czasu transponowania szóstej dyrektywy VAT w 1978 r. do 1999 r. istnia?o prawo do odliczenia podatku VAT od omawianych wydatków?

4) Czy art. 6 ust. 2 lit. a) i b) szóstej dyrektywy VAT należy interpretować w ten sposób, że przepis ten obejmuje nieodpłatne wydawanie posi?ków przez spółk? partnerom handlowym w jej w?asnej sto?ówce w zwi?zku ze spotkaniami odbywaj?cymi si? w tej?e spółce?

5) Czy art. 6 ust. 2 lit. a) i b) szóstej dyrektywy VAT należy interpretować w ten sposób, że przepis ten obejmuje nieodpłatne wydawanie posi?ków przez spółk? swym pracownikom w jej w?asnej sto?ówce w zwi?zku ze spotkaniami odbywaj?cymi si? w tej?e spółce?.

W przedmiocie pyta? od pierwszego do trzeciego

24 Zwracaj?c si? z trzema pierwszymi pytaniami, które należy rozwa?a? ??cznie, s?d krajowy w istocie pyta, czy klauzula „standstill” zawarta w art. 17 ust. 6 akapit drugi szóstej dyrektywy pozwala organowi podatkowemu powo?a? si? wobec podatnika na wy??czenie prawa do odliczenia zap?aconego naliczonego podatku VAT, a w niniejszej sprawie – na zakaz odliczania podatku naliczonego obci??aj?cego koszty wy?ywienia pracowników przedsi?biorstwa i koszty wydatków reprezentacyjnych, mimo że wy??czenie to – chocia? przewidziane w prawie krajowym przed wej?ciem w ?ycie dyrektywy – nie by?o w praktyce stosowane do ?wiadcze? wykonywanych przez sto?ówki ze wzgl?du na to, że do dnia 1 pa?dziernika 1978 r. ?wiadczenia te nie by?y opodatkowane podatkiem VAT, a pó?niej ze wzgl?du na praktyk? administracyjn? stosowan? od listopada tego samego roku, zgodnie z któr? ?wiadczenia te opodatkowane by?y na podstawie ceny wytworzenia z jednoczesnym przyznaniem prawa do pe?nego odliczenia naliczonego podatku VAT.

25 Na wstępie należy przypomnieć, że szósta dyrektywa weszła w życie w Danii w dniu 1 stycznia 1979 r. [zob. podobnie wyroki: z dnia 19 września 2000 r. w sprawach połączonych C-177/99 i C-181/99 Ampafrance i Sanofi, Rec. s. I-7013, pkt 5, 9; z dnia 14 czerwca 2001 r. w sprawie C-40/00 Komisja przeciwko Francji, Rec. s. I-4539, pkt 5, 9; zob. także art. 1 dyrektywy 78/583 oraz wreszcie art. 176 akapit drugi dyrektywy Rady 2006/112/WE z dnia 28 listopada 2006 r. w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej (Dz.U. L 347, s. 1)].

26 Należy także przypomnieć, że zgodnie z podstawową zasadą, na której opiera się system podatku VAT, a która wynika między innymi z art. 2 szóstej dyrektywy, podatek VAT stosowany jest w odniesieniu do każdej czynności obejmującej produkcję lub dystrybucję, po odliczeniu podatku, który obciąża bezpośrednio czynności dokonane na wcześniejszych etapach obrotu. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem prawo do odliczenia przewidziane w art. 17 i nast. szóstej dyrektywy stanowi integralny część mechanizmu podatku VAT i co do zasady nie może być ograniczane. Wykonywane jest ono od razu w odniesieniu do całości podatku naliczonego na poprzednich etapach obrotu. Wszelkie ograniczenia prawa do odliczenia podatku VAT mają wpływ na wysokość obciążenia podatkowego i powinny być stosowane w podobny sposób we wszystkich państwach członkowskich. W konsekwencji odstąpienia są dopuszczalne wyłącznie w przypadkach przewidzianych wyraźnie w szóstej dyrektywie (zob. podobnie wyrok z dnia 8 stycznia 2002 r. w sprawie C-409/99 Metropol i Stadler, Rec. s. I-81, pkt 42 i przytoczone tam orzecznictwo). Ponadto przepisy przewidujące odstąpienia od zasady przysługiwania prawa do odliczenia podatku VAT, gwarantującego neutralność tego podatku, należy interpretować zawężająco (ww. wyrok w sprawie Metropol i Stadler, pkt 59).

27 Artykuł 17 ust. 2 szóstej dyrektywy ustanawia w sposób wyraźny i niebudzący wątpliwości zasadę odliczania przez podatnika kwot zafakturowanych mu tytułem podatku VAT od dostarczanych mu towarów lub świadczonych mu usług, o ile te towary lub usługi wykorzystywane są dla potrzeb jego własnych czynności podlegających opodatkowaniu (ww. wyrok w sprawie Metropol i Stadler, pkt 43).

28 Zasada powyższa zostaje jednak złagodzona przez wprowadzający odstąpienia przepis art. 17 ust. 6 szóstej dyrektywy, a w szczególności przez akapit drugi tego ustępu. Państwa członkowskie mogły bowiem utrzymać w mocy ustawodawstwo dotyczące wyłączenia prawa do odliczenia obowiązujące w dniu wejścia w życie szóstej dyrektywy, do czasu przyjęcia przez Radę przepisów, o których mowa w tym artykule (zob. wyrok z dnia 14 czerwca 2001 r. w sprawie C-345/99 Komisja przeciwko Francji, Rec. s. I-4493, pkt 19, oraz ww. wyrok w sprawie Metropol i Stadler, pkt 44).

29 Jednakże, jak to zostało wskazane w pkt 5 niniejszego wyroku, ponieważ żadna z propozycji przedłożonych przez Komisję Radzie na podstawie art. 17 ust. 6 akapit pierwszy szóstej dyrektywy nie została przez nią ostatnio przyjęta, państwa członkowskie mogły utrzymywać w mocy swoje przepisy w zakresie wyłączenia prawa do odliczenia podatku VAT do chwili, gdy prawodawca wspólnotowy ustanowi wspólnotowy system wyłączeń i dokona w ten sposób stopniowej harmonizacji ustawodawstw krajowych w dziedzinie podatku VAT. Obecnie prawo wspólnotowe nie zawiera żadnego przepisu zawierającego wykaz wydatków, w przypadku których prawo do odliczenia podatku VAT jest wyłączone (wyrok z dnia 8 grudnia 2005 r. w sprawie C-280/04 Jyske Finans, Zb.Orz. s. I-10683, pkt 23 i przytoczone tam orzecznictwo).

30 Jak Trybunał przypomina w pkt 48 ww. wyroku w sprawie Metropol i Stadler, art. 17 ust. 6 akapit drugi szóstej dyrektywy zawiera klauzulę „standstill” przewidującą utrzymanie w mocy krajowych wyłączeń prawa do odliczenia podatku VAT, które znajdują zastosowanie przed wejściem w życie szóstej dyrektywy.

31 W tym zakresie Trybuna wyjaśni, że celem tego przepisu jest umożliwienie państwom członkowskim utrzymanie w mocy – do czasu ustanowienia przez Radę wspólnotowego systemu wyliczenia prawa do odliczenia podatku VAT – wszelkich zasad dotyczących wyliczenia prawa do odliczenia rzeczywiście stosowanych przez ich organy władzy publicznej w chwili wejścia w życie szóstej dyrektywy (ww. wyrok w sprawie Metropol i Stadler, pkt 48).

32 Zatem w tym kontekście, jeżeli przepisy państwa członkowskiego po wejściu w życie szóstej dyrektywy ograniczają zakres istniejących wyliczeń, a tym samym zbliżają się do celu tej dyrektywy, to należy stwierdzić, że są one objęte zakresem odstępstwa z art. 17 ust. 6 akapit drugi szóstej dyrektywy i nie naruszają jej art. 17 ust. 2 (ww. wyroki: z dnia 14 czerwca 2001 r. w sprawie C-345/99 Komisja przeciwko Francji, pkt 22; w sprawie Metropol i Stadler, pkt 45).

33 Natomiast nie stanowi odstępstwa dozwolonego na mocy art. 17 ust. 6 akapit drugi szóstej dyrektywy, a tym samym naruszają jej art. 17 ust. 2, przepisy krajowe, które po wejściu w życie szóstej dyrektywy poszerzają zakres istniejących wyliczeń, oddalając się tym samym od celu tej dyrektywy (ww. wyroki: z dnia 14 czerwca 2001 r. w sprawie C-40/00 Komisja przeciwko Francji, pkt 17; w sprawie Metropol i Stadler, pkt 46).

34 To samo dotyczy także wszelkich zmian dokonanych po wejściu w życie szóstej dyrektywy, które poszerzają zakres wyliczeń stosowanych bezpośrednio przed tymi zmianami (ww. wyrok z dnia 14 czerwca 2001 r. w sprawie C-40/00 Komisja przeciwko Francji, pkt 18).

35 Powyższe rozważania należy uwzględnić, udzielając odpowiedzi na trzy pierwsze pytania zadane przez sąd krajowy.

36 Po pierwsze, należy stwierdzić, że w Danii do dnia 1 października 1978 r., czyli do dnia wejścia w życie ustawy o podatku VAT, świadczenia usług stołowych nie podlegały opodatkowaniu podatkiem VAT. Z powodu nieopodatkowania tych usług nie było konieczne stosowanie krajowych zasad dotyczących wyliczenia prawa do odliczenia zapłaconego naliczonego podatku VAT.

37 Gdy świadczenie usług zostało opodatkowane podatkiem VAT w następstwie zmiany powyższej ustawy, wyliczenie prawa do odliczenia przewidziane w ustawie o podatku VAT nie było już stosowane do usług świadczonych przez stołówki należące do przedsiębiorstw.

38 Bowiemy wkrótce po tej zmianie wydana została, w listopadzie 1978 r., decyzja Momsnævnet, zgodnie z którą, po pierwsze, podstawa opodatkowania podatkiem VAT obciążającym sprzedaż żywności i napojów w stołówkach należących do przedsiębiorstw powinna być co najmniej równa cenie wytworzenia, a po drugie, naliczony podatek VAT podlega w całości odliczeniu.

39 Jak wynika z powyższego, w chwili wejścia w życie szóstej dyrektywy w Danii krajowe zasady dotyczące wyliczenia prawa do odliczenia zapłaconego naliczonego podatku VAT przewidziane w art. 16 ust. 3 ustawy o podatku VAT nie były w praktyce stosowane w odniesieniu do świadczeń stołowych należących do przedsiębiorstw.

40 Zatem należy stwierdzić, że w niniejszej sprawie wyliczenie prawa do odliczenia nie było, w chwili wejścia w życie szóstej dyrektywy w Danii, rzeczywiście stosowane w odniesieniu do wydatków związanych z posiłkami wydawanymi nieodpłatnie przez stołówki należące do przedsiębiorstw pracownikom oraz partnerom handlowym w rozumieniu orzecznictwa Trybunału.

41 Po drugie, jak to zostało przypomniane w pkt 33 niniejszego wyroku, nie są dopuszczalne przepisy krajowe, które po wejściu w życie szóstej dyrektywy powodują poszerzenie zakresu

istniejących wyłączeń, oddalając się tym samym od celu tej dyrektywy.

42 W niniejszym przypadku należy stwierdzić, że ustanawiając w drodze praktyki administracyjnej obowiązujący od listopada 1978 r. do 1999 r. prawo do pełnego odliczenia naliczonego podatku VAT związanego z dostawami żywności i napojów przez stołówki należące do przedsiębiorstw, duńskie organy administracji uniemożliwiły sobie późniejsze wprowadzenie ograniczeń tego prawa. W tym zakresie trzeba podkreślić, że w kontekście art. 17 ust. 6 akapit drugi szóstej dyrektywy należy brać pod uwagę nie tylko akty prawne w ścisłym rozumieniu, ale także akty administracyjne oraz praktyki administracyjnych organów władzy publicznej danego państwa członkowskiego (ww. wyrok w sprawie Metropol i Stadler, pkt 49).

43 Wobec powyższego, odmawiając na podstawie art. 42 ust. 1 pkt 1 i 5 ustawy o podatku VAT prawa do odliczenia naliczonego podatku VAT związanego z dostawami żywności i napojów przez stołówki należące do przedsiębiorstw, Skatteministeriet usiuguje poszerzyć zakres tego odliczenia obowiązującego w chwili wejścia w życie szóstej dyrektywy, w celu objęcia nim wydatków na omawiane posiłki, a więc wprowadza zmianę, która oddala duńskie przepisy od celu szóstej dyrektywy, co nie jest dopuszczalne na zasadzie odstąpienia przewidzianego w art. 17 ust. 6 akapit drugi tej dyrektywy.

44 Biorąc pod uwagę powyższe rozważania, na trzy pierwsze pytania należy odpowiedzieć, że art. 17 ust. 6 akapit drugi szóstej dyrektywy należy interpretować w ten sposób, iż stoi on na przeszkodzie stosowaniu przez państwo członkowskie, po wejściu w życie szóstej dyrektywy, wyłączenia prawa do odliczenia naliczonego podatku VAT obciążającego wydatki związane z posiłkami wydawanymi nieodpłatnie przez stołówki należące do przedsiębiorstw partnerom handlowym, a także pracownikom w czasie spotkań służbowych, jeżeli w chwili wejścia w życie szóstej dyrektywy wyłączenie to nie byłoby rzeczywiście stosowane w odniesieniu do wskazanych wydatków ze względu na praktyki administracyjnych polegające na opodatkowaniu świadczeń dokonywanych przez stołówki na podstawie ceny wytworzenia, przy jednoczesnym przyznaniu prawa do pełnego odliczenia naliczonego podatku VAT.

W przedmiocie pytań czwartego i piątego

45 Zwracając się z pytaniami czwartym i piątym, które należy rozważyć niezależnie, sąd krajowy zmierza w istocie do ustalenia, czy spółka b'd'ca podatnikiem VAT, której stołówka wydaje nieodpłatnie posiłki partnerom handlowym lub pracownikom podczas spotkań służbowych odbywających się w siedzibie przedsiębiorstwa, dokonuje nieodpłatnych świadczeń do celów innych niż związane z jej działalnością, zrównanych z odpłatnym świadczeniem usług podlegającym opodatkowaniu w rozumieniu art. 6 ust. 2 szóstej dyrektywy.

46 Na wstępie należy przypomnieć, że przepis ten zrównuje określone transakcje, z tytułu których podatnik nie otrzymuje żadnego rzeczywistego świadczenia wzajemnego, z dostawą towarów i świadczeniem usług dokonywanymi odpłatnie. Celem tego przepisu jest zapewnienie równego traktowania podatnika, który przeznaczają towary lub usługi do celów prywatnych swoich lub swoich pracowników z jednej strony, i konsumenta końcowego, który nabywa towar lub usług tego samego rodzaju, z drugiej strony (zob. podobnie wyroki: z dnia 26 września 1996 r. w sprawie C-230/94 Enkler, Rec. str. I-4517, pkt 35; z dnia 16 października 1997 r. w sprawie C-258/95 Fillibeck, Rec. s. I-5577, pkt 25; z dnia 17 maja 2001 r. w sprawach połączonych C-322/99 i C-323/99 Fischer i Brandenstein, Rec. s. I-4049, pkt 56, oraz z dnia 20 stycznia 2005 r. w sprawie C-412/03 Hotel Scandic Gåsabäck, Zb.Orz. s. I-743, pkt 23).

47 Jak podnosi rząd duński w swych uwagach pisemnych przedłożonych Trybunałowi, w przypadku gdy podatnik, który mógł odliczyć podatek VAT od nabycia towaru przeznaczonego na cele swego przedsiębiorstwa, przekazuje ten towar z jego majątku na cele prywatne swoje lub

swoich pracowników, staje się konsumentem końcowym i musi być jako taki traktowany. W związku z tym art. 6 ust. 2 lit. a) szóstej dyrektywy uniemożliwia podatnikowi uniknięcia zapłaty podatku VAT w przypadku przekazania towaru na cele prywatne, a tym samym uzyskania nieuzasadnionej korzyści w porównaniu z konsumentem końcowym, który nabywając ten towar, płaci podatek VAT (zob. podobnie wyrok z dnia 6 maja 1992 r. w sprawie C-20/91 De Jong, Rec. s. I-2847, pkt 15; ww. wyrok w sprawie Enkler, pkt 33; wyrok z dnia 8 marca 2001 r. w sprawie C-415/98 Bakcsi, Rec. s. I-1831, pkt 42; ww. wyroki: w sprawie Fischer i Brandenstein, pkt 56; w sprawie Hotel Scandic Gåsabäck, pkt 23).

48 Podobnie art. 6 ust. 2 lit. b) szóstej dyrektywy nie pozwala na to, aby podatnik lub jego pracownicy otrzymywali usługi wolne od podatku, przy których nabyciu osoba prywatna musiałaby uiścić podatek VAT (ww. wyrok w sprawie Hotel Scandic Gåsabäck, pkt 23).

49 Z postanowienia odsyłającego wynika, że zgodnie z praktyką administracyjną stosowaną od listopada 1978 r. do 1999 r. nieodpłatne wydawanie posiłków w stołówce partnerom handlowym oraz pracownikom podczas spotkań służbowych uznawane było za świadczenie wzajemne odpowiadające cenie wytworzenia. Usługi te nie mogły więc być uważane za „przekazanie na cele prywatne”, ponieważ przekazanie takie może mieć miejsce wyłącznie w braku świadczenia wzajemnego z tytułu dostawy towarów lub świadczenia usług (zob. ww. wyrok w sprawie Hotel Scandic Gåsabäck, pkt 22–24).

50 Ponieważ w 1999 r. Landsskatteret stwierdził nieważność tej praktyki, nieodpłatne wydawanie posiłków w stołówce należącej do przedsiębiorstwa może być uznane – wbrew twierdzeniom Danfoss – za czynność, z tytułu której nie jest otrzymywane żadne rzeczywiste świadczenie wzajemne, a w konsekwencji wydawanie posiłków może być zakwalifikowane jako przekazanie na cele prywatne. Jednakże wydawanie posiłków może być opodatkowane podatkiem VAT zgodnie z art. 6 ust. 2 szóstej dyrektywy tylko pod warunkiem, że służy „do celów innych niż związane z [...] działalnością”.

51 Zatem w pierwszej kolejności należy zbadać, czy nieodpłatne wydawanie posiłków przez stołówki należącej do przedsiębiorstw partnerom handlowym podczas spotkań służbowych stanowi świadczenie usług dokonywane przez podatnika do celów innych niż związane z jego działalnością.

52 W tym zakresie należy przypomnieć, że Danfoss jest spółką, która produkuje i sprzedaje na rynku międzynarodowym urządzenia automatyki przemysłowej wykorzystywane w szczególności do kontroli systemów chłodniczych i grzewczych. Natomiast AstraZeneca to spółka farmaceutyczna, której głównym celem działalności jest dystrybuowanie swych produktów farmaceutycznych na rynku duńskim.

53 Z postanowienia odsyłającego, jak i z uwag przedstawionych Trybunałowi przez strony postępowania przed sądem krajowym wynika, że nieodpłatne wydawanie posiłków przez Danfoss i AstraZeneca swym partnerom handlowym miało miejsce wyłącznie podczas spotkań odbywających się w lokalach przedsiębiorstwa. Ostatnia z wymienionych spółek zaprasza bowiem lekarzy i innych specjalistów z dziedziny ochrony zdrowia w celu poinformowania ich o chorobach oraz o przeznaczeniu i stosowaniu jej produktów medycznych. Ponadto omawiane posiłki są wydawane uczestnikom spotkania w stołówce, w zależności od czasu rozpoczęcia lub trwania spotkania.

54 Te okoliczności stanowią wskazówkę, że wydawanie omawianych posiłków nie jest dokonywane do celów innych niż związane z prowadzoną działalnością.

55 Jednak prawdą jest, że skuteczna kontrola w zakresie celu wydawania posiłków w

stołówkach należących do przedsiębiorstw, w tym również w ramach zwykłego ich funkcjonowania, może być trudna. Zatem, jeżeli z obiektywnych okoliczności wynika – co winien zbadać sąd krajowy – że wydawanie posiłków rzeczywiście dokonywane było do celów ściśle związanych z działalnością gospodarczą, to czynności te nie będą objęte zakresem zastosowania art. 6 ust. 2 szóstej dyrektywy.

56 W drugiej kolejności należy zbadać, czy nieodpłatne wydawanie posiłków przez stołówki należące do przedsiębiorstw pracownikom tych ostatnich przy okazji spotkań służbowych należy traktować jako świadczenie usług przez podatnika na prywatne cele jego pracowników, czy też, ogólniej, do celów innych niż związane z jego działalnością.

57 Poza sporem jest, że zwykle do pracownika należy wybór rodzaju, dokładnego czasu lub miejsca spożywania posiłku. Pracodawca w tym zakresie nie interweniuje, ponieważ obowiązkiem pracownika jest jedynie powrót do miejsca pracy o odpowiedniej porze i wykonywanie swoich zwykłych zajęć. Zatem, jak podniosła Komisja podczas rozprawy, wydawanie posiłków pracownikom ma co do zasady na celu zaspokojenie potrzeb prywatnych i należy do sfery wyboru pracownika, w której pracodawca nie interweniuje. Wynika z tego, że w zwykłych okolicznościach świadczenie usług polegających na nieodpłatnym wydawaniu posiłków pracownikom zaspokaja prywatne potrzeby tych ostatnich w rozumieniu art. 6 ust. 2 szóstej dyrektywy.

58 Natomiast w szczególnych okolicznościach potrzeby danego przedsiębiorstwa mogą wymagać, by sam pracodawca zapewniał posiłki pracownikom (zob. analogicznie do przewozu pracowników do miejsca pracy zapewnianego przez pracodawcę ww. wyrok w sprawie Fillibeck, pkt 29, 30).

59 Po pierwsze, Danfoss wyjaśnia, nie spotykając się ze sprzeciwem rzędu duńskiego, że omawiane posiłki, które stanowił mniej niż 1% posiłków wydawanych pracownikom, podczas gdy reszta wydawana jest odpłatnie, są oferowane wyłącznie w ramach spotkań pracowników przyjeżdżających z różnych krajów, odbywających się w siedzibie przedsiębiorstwa. Zgodnie z tym, co spółka ta podniosła na rozprawie, interes przedsiębiorstwa w zapewnieniu swym pracownikom posiłków i napojów przy tej specyficznej okazji spotkań wewnętrznych polega na tym, że może ona zorganizować posiłki w sposób praktyczny i skuteczny, kontrolując gdzie, kiedy i z kim owe obiady służbowe się odbywają.

60 Należy przyznać, że zapewnianie posiłków swoim pracownikom pozwala pracodawcy między innymi na ograniczenie możliwości przerywania spotkań. Dlatego, dla zapewnienia sprawnego i nieprzerwanego przebiegu spotkań, pracodawca może zobowiązać się do zapewniania posiłków pracownikom uczestniczącym w tych spotkaniach.

61 Po drugie, jak to wyjaśnia Danfoss na rozprawie, omawiane posiłki składają się z kanapek i zimnych dań podawanych w salach spotkań w szczególnych okolicznościach. Z wyjaśnienia tych wynika, że pracownicy nie mogą wybrać ani miejsca, ani czasu, ani też rodzaju posiłku, ponieważ wyborów tych dokonuje pracodawca.

62 W tych szczególnych okolicznościach zapewnianie posiłków przez pracodawcę swym pracownikom nie służy zaspokajaniu prywatnych potrzeb tych ostatnich i nie jest dokonywane w celach innych niż związane z działalnością przedsiębiorstwa. Osobista korzyść, jaka wynika z tego dla pracowników, wydaje się mieć jedynie charakter uboczny względem potrzeb przedsiębiorstwa.

63 Szczególny sposób, w jaki przedsiębiorstwo jest zorganizowane, stanowi zatem wskazówkę, że świadczenia polegające na nieodpłatnym wydawaniu posiłków pracownikom nie

s? wykonywane w celach innych ni? zwi?zane z jego dzia?alno?ci?.

64 Jednak do s?du krajowego nale?y ustalenie, w ?wietle wskazówek interpretacyjnych podanych przez Trybuna?, czy szczególne okoliczno?ci tocz?cej si? przed tym s?dem sprawy wymagaj?, by ze wzgl?du na potrzeby przedsi?biorstw pracodawca zapewnia? nieodp?atne wydawanie posi?ków partnerom handlowym i pracownikom podczas spotka? s?u?bowych odbywaj?cych si? w siedzibie tych przedsi?biorstw.

65 Maj?c na uwadze powy?sze rozwa?ania, na pytania czwarte i pi?te nale?y odpowiedzie?, ?e art. 6 ust. 2 szóstej dyrektywy nale?y interpretowa? w ten sposób, i? przepis ten, po pierwsze, nie dotyczy nieodp?atnego wydawania posi?ków w sto?ówkach nale??cych do przedsi?biorstw partnerom handlowym w zwi?zku ze spotkaniami odbywaj?cymi si? w lokalach owych przedsi?biorstw, je?eli z obiektywnych okoliczno?ci wynika – co winien zbada? s?d krajowy – ?e posi?ki te wydawane s? w celach ?ci?le zwi?zanych z dzia?alno?ci? gospodarcz?. Po drugie, przepis ten co do zasady dotyczy nieodp?atnego wydawania posi?ków przez przedsi?biorstwo swym pracownikom w lokalach tego przedsi?biorstwa, chyba ?e – co równie? winien zbada? s?d krajowy – potrzeby przedsi?biorstwa, jak na przyk?ad potrzeba zapewnienia sprawnego i nieprzerwanego przebiegu spotka? s?u?bowych, wymagaj? od pracodawcy zapewnienia takich posi?ków.

W przedmiocie kosztów

66 Dla stron post?powania przed s?dem krajowym niniejsze post?powanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed tym s?dem, do niego zatem nale?y rozstrzygni?cie o kosztach. Koszty poniesione w zwi?zku z przedstawieniem uwag Trybuna?owi, inne ni? poniesione przez strony post?powania przed s?dem krajowym, nie podlegaj? zwrotowi.

Z powy?szych wzgl?dów Trybuna? (czwarta izba) orzeka, co nast?puje:

1) **Artyku? 17 ust. 6 akapit drugi szóstej dyrektywy Rady 77/388/EWG z dnia 17 maja 1977 r. w sprawie harmonizacji ustawodawstw pa?stw cz?onkowskich w odniesieniu do podatków obrotowych – wspólny system podatku od warto?ci dodanej: ujednolicona podstawa wymiaru podatku nale?y interpretowa? w ten sposób, ?e stoi on na przeszkodzie stosowaniu przez pa?stwo cz?onkowskie, po wej?ciu w ?ycie szóstej dyrektywy, wy??czenia prawa do odliczenia naliczonego podatku od warto?ci dodanej obci??aj?cego wydatki zwi?zane z posi?kami wydawanymi nieodp?atnie przez sto?ówki nale??ce do przedsi?biorstw partnerom handlowym oraz pracownikom w czasie spotka? s?u?bowych, je?eli w chwili wej?cia w ?ycie szóstej dyrektywy wy??czenie to nie by?o rzeczywi?cie stosowane w odniesieniu do wskazanych wydatków ze wzgl?du na praktyk? administracyjn? polegaj?c? na opodatkowaniu ?wiadcze? dokonywanych przez sto?ówki w oparciu o wysoko?? ceny wytworzenia obliczonej na podstawie kosztów produkcji, to znaczy ceny sk?adników i kosztów wynagrodzenia zwi?zanych z przygotowaniem i sprzeda?? ?ywno?ci i napojów oraz kosztów zarz?dzania sto?ówk?, przy jednoczesnym przyznaniu prawa do pe?nego odliczenia naliczonego podatku od warto?ci dodanej.**

2) **Artyku? 6 ust. 2 szóstej dyrektywy 77/388 nale?y interpretowa? w ten sposób, ?e przepis ten, po pierwsze, nie dotyczy nieodp?atnego wydawania posi?ków w sto?ówkach nale??cych do przedsi?biorstw partnerom handlowym w zwi?zku ze spotkaniami odbywaj?cymi si? w lokalach owych przedsi?biorstw, je?eli z obiektywnych okoliczno?ci wynika – co winien zbada? s?d krajowy – ?e posi?ki te wydawane s? w celach ?ci?le zwi?zanych z dzia?alno?ci? gospodarcz?. Po drugie, przepis ten co do zasady dotyczy nieodp?atnego wydawania posi?ków przez przedsi?biorstwo swym pracownikom w lokalach tego przedsi?biorstwa, chyba ?e – co równie? winien zbada? s?d krajowy – potrzeby przedsi?biorstwa, jak na przyk?ad potrzeba zapewnienia sprawnego i nieprzerwanego przebiegu spotka? s?u?bowych, wymagaj? od pracodawcy zapewnienia**

takich posi?ków.

Podpisy

* J?zyk post?powania: du?ski.